

Socialförvaltningen

Mickaela Friberg | Utvecklingsledare
0734-64 74 20 | mickaela.friberg@bollebygd.se

Socialnämnden

Fullgörande av kommunens ansvar enligt bostättningslagen

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att skicka aktuell tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen med önskemål om att kommunstyrelsen utreder hur kommunens ansvar enligt bostättningslagen ska fullgöras.

Ärendet

Socialnämnden har utifrån nedan redovisad information beslutat att lyfta frågan om hur kommunens fullgörande av ansvaret enligt bostättningslagen ska ske framöver då nämnden ser behov av att det fattas ett brett politiskt beslut om hur arbetet ska bedrivas framöver. I tjänsteskrivelsen redogörs för nuläget och nuvarande arbetsätt, legala grunder och förutsättningar för mottagande av vissa nyanlända samt olika alternativ på hur ansvaret kan fullgöras.

Enligt kommunens reglemente så ansvarar socialnämnden bland annat för kommunens arbete enligt socialtjänstlagen och lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända. Ingen enskild nämnd har enligt reglementen tilldelats ansvar för kommunens arbete enligt bostättningslagen. I praktiken har dock fullgörande av ansvaret hamnat på socialnämnden. Enligt nuvarande arbetsätt har samtliga nyanlända getts andrahandskontrakt där kommunen är förstahandshyresgäst, så kallade bostadssociala kontrakt. Majoritet av de som har getts bostadssocialt kontrakt har efter avslutad etableringstid fortsatt kontrakt via kommunen. Av kommunens bostadssociala kontrakt utgör kontrakt som getts på grund av kommunens ansvar enligt bostättningslagen 77 % av total mängd av bostadssociala kontrakt.

Socialförvaltningen har lämnat uppgifter till nämnden angående nuläget och beräknat läge under kommande 1,5 år. Uppgifterna sammanfattas enligt följande:

26 personer ska anvisas till kommunen enligt bostättningslagen från 1 oktober 2021 till och med 31 december 2022. Av dessa har 7 personer fördelat på två hushåll anvisats och kommer att anlända till kommunen under hösten. Förvaltningen kommer, utifrån nuläget, inte kunna lösa boende åt dessa personer. Utöver detta finns 5 hushåll i aktuell målgrupp som har bostadssociala kontrakt i rivningskontrakt. Enligt nuvarande arbetsätt kommer socialnämnden sannolikt att behöva erbjuda dessa hushåll alternativt boende under hösten 2022 då Bollebo planerar att riva aktuella fastigheter. Socialförvaltningen har till nämnden lyft att det bedöms vara mycket svårt att fullgöra skyldigheterna utifrån bostättningslagen för de ytterligare 19 personer som ska tas emot samt de 5 hushåll som finns i kommunen. Utifrån nuläget har förvaltningen även lyft svårigheten med att fullgöra skyldigheterna att erbjuda bostadssociala kontrakt till socialtjänstlagens målgrupp, som då inte inkluderar nyanlända, då det saknas ytterligare bostadslösningar.

Redogörelse för relevanta juridiska förutsättningar

Enligt 5 § lag om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, nedan kallad bosättningslagen, är kommunen skyldig att ta emot nyanlända som anvisats till kommunen. I lagtexten anges inte hur mottagandet ska ske men regeringens avsikter redovisas i propositionen. I prop. 2015/16:54 s. 18 anges följande:

Regeringens intention är att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt bör erbjuda de nyanlända som omfattas av anvisningar permanenta bostäder. Det kan dock inte uteslutas att kommuner kommer att bli tvungna att erbjuda tillfälliga bostäder för att kunna fullgöra sin skyldighet. För att inte begränsa den flexibilitet som är nödvändig för att kommunerna vid behov ska kunna erbjuda boenden av mer tillfällig karaktär bedömer regeringen att det inte är lämpligt att i lagen reglera vilken typ av boende som avses.

Sedan bosättningslagen trädde i kraft har frågor kring bosättning och kommunens ansvar prövats av domstol i ett mindre antal ärenden. Bland relevant praxis finns bland annat KamR i Stockholm mål 4155-18 där frågan om längd på boendekontrakt behandlades. Lidingö stad erbjöd boendekontrakt endast under etableringstiden som uppgår till två år och kontraktet avslutades sedan om inte skäl för bostadssocialt kontrakt förelåg. Enskilda överklagade beslutet med hänvisning till att kommunen inte fullgjorde sitt ansvar enligt bosättningslagen. Domstolen kom fram till att bosättningslagen inte krävde permanenta kontrakt och Lidingö stads beslut stod fast. Ytterligare relevant praxis är HFD 2021 ref. 46 som avgjordes under sommaren 2021. I aktuellt ärende hade Staffanstorps kommun gett en familj ett boendekontrakt i Malmö kommun och då etableringstiden avslutades så Staffanstorps kommun upp kontraktet och hänvisade till Malmö som bosättningskommun för eventuellt ytterligare biståndsbehov. De enskilda överklagade beslutet och domstolen beslutade slutligt att Staffanstorps kommun skulle ses som placeringskommun enligt 2a kap. 4 § 6 pt SoL och ansvaret för eventuella kompletterande behov kvarlåg därför på Staffanstorps kommun. Domstolen noterar i sina domskäl att placering har skett utanför kommunen trots att detta inte är förenligt med bosättningslagens avsikt samt noterar att ansvaret enligt bosättningslagen inte har begränsats i tid.

Det är idag flera kommuner, däribland Stockholm och Göteborg, som endast erbjuder boendekontrakt under etableringstiden. Det finns samtidigt flertalet kommuner, däribland Borås, Svenljunga, Tranemo och Mark, som erbjuder permanenta boendekontrakt tidigt i processen. I närområdet finns det inte, såvitt socialförvaltningen har fått kännedom om, några kommuner som använder sig av boendelösningar av tydligt tillfällig karaktär eller erbjuder boenden utanför kommungränserna.

Alternativ för fullgörande av ansvaret

- Permanent hyreskontrakt vid ankomst
De kommuner som använder sig av denna lösning har antingen bostadsbolag som tillhör allmännyttan eller kommunala bostadsbolag.
- Sociala bostadskontrakt enligt nuvarande ordning
Kontrakten löper obegränsat och socialförvaltningen har inga fler lägenheter att tillgå. Kommunen åsidosätter 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) allvarligt då individer som inte har ansökt om bistånd beviljas en insats enligt 4 kap. 1 § SoL och deras vilja och integritet har inte kunnat beaktas. Vid prövning efter etableringstiden hamnar kommunen i ett dilemma då inte alla uppfyller kriterierna för bistånd till bostadssocialt kontrakt enligt 4 kap. 1 § SoL. De har dock besittningsskydd enligt 12 kap. 46 § jordabalken och hyresavtalet kan därför endast sägas upp på samma förutsättningar som gäller för den ordinära bostadsmarknaden.

- Sociala bostadskontrakt under etableringstiden
Innebär att kontraktet endast omfattar etableringstiden om två år och att avsikten därefter är avflytt. Juridiskt möjligt endast för de som inte har pågående kontrakt då det kräver avtal om avsägelse av besittningsskydd enligt jordabalken. Det är ett etiskt dilemma utifrån att kommunen försätter människor i en utsatt situation och är särskilt problematiskt utifrån att det är främst barnfamiljer som anvisas till kommunen. Det är även negativt ur integrationshänsyn då det skapar en osäkerhet hos individer som får veta att deras kontrakt inte kommer att förlängas efter etableringstiden.
- Tillfälliga boenden
Det skapar dåliga förutsättningar för integration på grund av den osäkerhet som finns i boendesituationen. Tillfälliga boenden för att fullgöra kommunens skyldigheter enligt bostättningslagen under en längre tid har inte prövats av domstol och rättsläget är därmed oklart. Lokalerna på Lokes väg är de enda lokalerna som kommunen har tillgängliga och som kan användas som tillfälligt boende utan personalbemanning för ett hushåll. De är inte anpassade till att vara flerfamiljsboende, vilket innebär att lokalerna skulle behöva byggas om avseende gemensamhetsutrymme och hygienanläggning för att möjliggöra separata utrymmen om mer än ett hushåll ska inhysas där. Vidare har fastigheten byggts på Lokes väg med tillfälligt bygglov, det tillståndet löper ut inom kort vilket innebär en osäkerhet kring möjlighet till framtida användande.
- Hyreskontrakt utanför kommunen
Kommunen får ta kontakt med bostadsbolag i andra kommuner för att försöka hyra lägenheter som sedan kan hyras ut i andra hand. Bollebygds kommun behåller dock hela ansvaret för etableringsinsatser och alla kostnader som är kopplade till detta. Det kan bland annat innebära köp av skolplats, kostnader för svenska för invandrare, ökade kostnader för integrationssamordnare för att de ska kunna utföra sitt uppdrag och stora svårigheter att genomföra det praktiska integrationsarbetet i samhället. Om det ska sökas hyreskontrakt utanför kommunens gränser behöver det också tas ställning till under vilken period som kontraktet ska erhållas, se Sociala bostadskontrakt under etableringstiden.

Barnkonsekvensanalys

Det finns omfattande forskning kring effekter av en osäker boendesituation under barns uppväxt, samtliga forskningsrapporter ser stora negativa konsekvenser för barn i dessa situationer. Utifrån barnkonventionen och den samlade forskningen är ingen av de möjliga lösningarna, undantaget permanenta bostadskontrakt, förenliga med barnets bästa.

Beslutsunderlag

- Fullgörande av kommunens ansvar enligt bostättningslagen, tjänsteskrivelse 2021-09-28

Skickas till

Kommunstyrelsen

BOLLEBYGDS KOMMUN

Socialförvaltningen

Gunilla Lundgren

Förvaltningschef

Mickaela Friberg

Utvecklingsledare